

Η 25η Δεκεμβρίου ως ημέρα των Χριστουγέννων. Παλαιοδιαθηκική προσέγγιση βάσει της Συλλήψεως του Προδρόμου

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Στο κείμενο αυτό αποδεικνύεται, βάσει του α κεφαλαίου του Κατά Λουκάν Ευαγγελίου και της νομικής λατρείας της Παλαιάς Διαθήκης, ότι η Γέννηση του Θεανθρώπου έγινε πράγματι στα τέλη Δεκεμβρίου και δεν υπήρξε η ρύθμιση της ημερομηνίας αυτής προσπάθεια εναρμονίσεως με εορτή ηλιακού θεού η με το χειμερινό ηλιοστάσιο, όπως δέχονται συγκρητιστές θρησκευολόγοι και πλανηθέντες Ορθόδοξοι.

Η 25η Δεκεμβρίου ως ημέρα των Χριστουγέννων

Παλαιοδιαθηκική προσέγγιση βάσει της Συλλήψεως του Προδρόμου

Εισαγωγή

Βιβλική εξέταση του θέματος

Το θυσιαστήριον του θυμιάματος

Η απόσταση Ζαχαρία και λαού

Ο Ζαχαρίας ήταν μόνος εντός του Ναού

Η λατρευτική συνάφεια της θυμιάσεως του Ζαχαρία

Ο Ζαχαρίας ιερέυς η αρχιερέυς κατά τον Ευαγγελιστή Λουκά;

Οι υπόλοιποι υπολογισμοί μέχρι τη Χριστού Γέννηση

Σύνοψη των ανωτέρω βιβλικών προσδιορισμών

Η μαρτυρία της Εκκλησίας της Ρώμης

Ορθόδοξη αποδοχή της εχθρικής ερμηνευτικής

Επίλογος: ο ρόλος της θείας Προνοίας

*****

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια ακούγεται όλο και συχνότερα η άποψη, ότι επειδή η ακριβής ημέρα των Χριστού Γεννών μας είναι άγνωστη η Εκκλησία τοποθέτησε τα Χριστούγεννα στη δήθεν ημέρα ειδωλολατρικού εορτασμού του «Ανικήτου Ήλιου» (του «θεού» Sol Invictus), συμβολικώς, για να σημάνει ότι ο Χριστός είναι ο Ήλιος της Δικαιοσύνης και να αντικαταστήσει την ειδωλολατρική εορτή επικαλύπτοντάς την.

Αντιθέτως, όμως, σε παλαιότερη ιστορική μελέτη του ιστοχώρου μας, αποδείχθηκε ότι «τόσο ο διαχωρισμός της εορτής των Χριστουγέννων από την εορτή των Θεοφανείων, όσο και η επιλογή της 25ης Δεκεμβρίου ως ημέρας εορτασμού, έγιναν για πραγματιστικούς εκκλησιαστικούς λόγους και όχι για λόγους αντιγραφής ή ανταγωνισμού παγανιστικών προτύπων»• αποδεικτικώς, κατεγράφη η ιστορική διαδρομή και οι μεταγενέστερες πηγές του όλου εισαγόμενου αυτού προβληματισμού και αποδείχθηκε ότι η εκκλησιαστική καθιέρωση της εορτής των Χριστουγέννων την 25η Δεκεμβρίου (για πρώτη φορά στη Ρώμη, το 336) προηγήθηκε αυτής του «Ηλίου», η οποία καθιερώθηκε από τον Ιουλιανό περί το 362 μ.Χ. την 25η Δεκεμβρίου, στη θέση της παλαιότερης εορτής της «γεννήσεως του Ανικήτου» (“Natal Invicti”), που δεν ήταν ο ήλιος• αυτή του Ιουλιανού ήταν ήσσονος σημασία ως προς τις άλλες ηλιακές εορτές• έτσι, είναι πιθανότερο ότι ο Ιουλιανός ο Παραβάτης προσπάθησε να αντικαταστήσει την εορτή των Χριστουγέννων με τη δική του εορτή του ηλίου και δεν έπραξε η Εκκλησία το αντίθετο. Τέλος, έγινε αναφορά στην ερμηνεία του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, ο οποίος μαρτυρεί ότι η Εκκλησία της Ρώμης ε γνώριζε χάρη στα αρχεία της, ως Πρωτεύουσας, την ακριβή ημερομηνία της απογραφής του Καίσαρος Αυγούστου, όταν εγεννήθη ο Χριστός (Λουκ. 2, 1-7)• ο Χρυσορρήμων αναπτύσσει επιπλέον ως τεκμήριο και τα βιβλικά γεγονότα από τον ευαγγελισμό του Ζαχαρία μέχρι τη Γέννηση του Κυρίου [1].

Στο παρόν κείμενο, θα δώσουμε μία σύντομη περιγραφή ακριβώς αυτού του βιβλικού προσδιορισμού της Χριστού Γεννήσεως, έχοντας ως οδηγό τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, τον «λειμώννα των λόγων των θεοπνεύστων Γραφών» [2].

Βιβλική εξέταση του θέματος

Τα γεγονότα τα οποία βιβλικώς μας καθοδηγούν στον προσδιορισμό της Γεννήσεως του Θεανθρώπου είναι τα εξής:

(1) Η ιερατική υπηρεσία του Ζαχαρία, πατρός του Προδρόμου, στο Ναό των Ιεροσολύμων (του Ηρώδη), κατά την οποία ο Ζαχαρίας έλαβε τον χρηματισμό της Σύλληψεως του Προδρόμου• αμέσως μετά εκείνη την υπηρεσία του συνέλαβε εξ αυτού η αγία Ελισσάβεν. Το σημείο αυτό είναι κομβικό στην όλη διαπραγμάτευση, διότι το Ευαγγέλιο μας πληροφορεί ότι ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου έλαβε χώρα τον έκτο μήνα από τη Σύλληψη του Προδρόμου.

(2) Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, δηλαδή η εξ Αγίου Πνεύματος Σύλληψη του Υιού και Λόγου του Θεού, κατά τον έκτο μήνα της Σύλληψεως του Προδρόμου από την Ελισσάβεν (Λουκ. 1, 26).

(3) Η μετά από εννέα μήνες Γέννηση του Χριστού, κατά την ακολουθία της ανθρωπίνης φύσεως, καθώς ο Χριστός ήταν τέλειος, κατά πάντα, άνθρωπος, καθώς και εμείς, «πλην αμαρτίας».

Με περισσότερες λεπτομέρειες, διερχόμαστε από τα εξής ερμηνευτικά σημεία:

(1) Η διήγηση του Ευαγγελιστού Λουκά για τον ευαγγελισμό του Ζαχαρία στο πρώτο κεφάλαιο του Ευαγγελίου του (1, 1-25) μπορεί, κατά τον ιερό Χρυσόστομο, να μας δώσει τον προσδιορισμό της εορτής εκείνης κατά την οποίαν έγινε ο ευαγγελισμός του Ζαχαρία, όταν ο Άγγελος του διεμήνυσε τη λύση της στειρώσεως της Ελισσάβεν και τη σύλληψη του Προδρόμου: «Εγένετο δε εν τω ιερατεύειν αυτόν εν τη τάξει της εφημερίας αυτού έναντι του Θεού, κατά το έθος της ιερατείας έλαχε του θυμιάσαι εισελθών εις τον ναόν του Κυρίου [...] Ώφθη δε αυτώ άγγελος Κυρίου εστώς εκ δεξιών του θυσιαστηρίου του θυμιάματος» (Λουκ. 1, 8.9.11). Παρακάτω, μαρτυρείται ότι ο λαός δεν εγνώριζε την αιτία της καθυστερήσεως του Ζαχαρία στον Ναό, κατά την ώρα δηλονότι της συνομιλίας του με τον Αρχάγγελο Γαβριήλ: «και ην ο λαός προσδοκών τον Ζαχαριαν, και εθαύμαζον εν τω χρονίζειν αυτόν εν τω ναώ» (Λουκ. 1, 21).

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος εξάγει από τη μαρτυρία του Κατά Λουκάν Ευαγγελίου τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να αποδείξει ποιά εορτή ήταν

αυτή κατά την οποία έγινε η αναγγελία της συλλήψεως του Ιωάννου, υιού του Ζαχαρία• έτσι, θα είναι γνωστό ποιός ήταν ο «έκτος μήνας» της Ελισσάβετ, όταν συνέλαβε εξ Αγίου Πνεύματος η Θεοτόκος• «Από που λοιπόν θα μάθουμε, ποιός ήταν ο έκτος μήνας της κήσεως της Ελισσάβετ; Αν μάθουμε ποιός ήταν ο μήνας κατά τον οποίον άρχισε να κυφορεί. Αλλά από που θα μάθουμε ποιός ήταν ο μήνας κατά τον οποίον συνέλαβε; Αν μάθουμε σε ποίο διάστημα έλαβε τον ευαγγελισμό ο Ζαχαρίας ο άνδρας της» [3].

Η ερμηνεία των λεγομένων του πρώτου κεφαλαίου του Κατά Λουκάν από τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, φαίνεται να προσκρούει σε ερμηνευτικές δυσκολίες, τις οποίες όμως ο Χρυσορρήμων επιλύει επιτυχώς, η δε υπόλοιπη ερμηνευτική φαίνεται να συναινεί.

Η ερμηνεία του ιερού Χρυσοστόμου, όπως την αναπτύσσει στον λόγο του Εις την γενέθλιον ημέραν του Σωτήρος ημών Χριστού θεμελιώνεται σε τρεις σημαντικές πληροφορίες: (α) στην αναφορά του θυσιαστηρίου του θυμιάματος στο ως άνω ευαγγελικό κείμενο, (β) στη μη οπτική επαφή και μη φυσική εγγύτητα του λαού με τον χρονίσαντα εντός του Ναού ιερέα Ζαχαρία και (γ) στο ότι ο Ζαχαρίας ήταν μόνος του εντός του Ναού, εξ ου και αναφέρεται ότι τον προσέμενε ο λαός. Βάσει αυτών ο ιερός Χρυσόστομος θεωρεί δεδομένον ότι ο Ζαχαρίας εισήλθε στα Άγια των αγίων του νομικού Ναού.

Με την προϋπόθεση αυτή, ερευνά ο Χρυσορρήμων εν συνεχεία ποιά ήταν η λειτουργική συνάφεια στην οποία ο Αρχιερέυς εισόδευε στα Άγια των αγίων• γράφει «Αν λοιπόν αποδειχθεί σαφώς από τις Γραφές, ότι ο Αρχιερέυς εισερχόταν μόνο μία φορά στα Άγια των αγίων και μόνος του και τότε και σε ποιόν μήνα του χρόνου εισέρχεται αυτήν τη μία φορά, θα είναι εύδηλος ο καιρός κατά τον οποίον έλαβε τον ευαγγελισμό• και όταν γίνει αυτό φανερό, θα είναι σε όλους γνωστή και η αρχή της συλλήψεως» [4] του Προδρόμου από τη μητέρα του Ελισσάβετ.

1. Το θυσιαστήριον του θυμιάματος

Ως προς τις πρώτες πληροφορίες και προϋποθέσεις, το θυσιαστήριον του θυμιάματος εντοπίζει ο Χρυσορρήμων στο άβατο και πλέον εσώτερο και ιερό μέρος του Ναού του Ηρώδη, στα Άγια των αγίων, προφανώς βασιζόμενος στην προς Εβραίους Επιστολή• γράφει: «Ουκ είπε, του θυσιαστηρίου των θυσιών, αλλά, του θυσιαστηρίου του θυμιάματος. Το γαρ θυσιαστήριον το έξω θυσιών ην και ολοκαυτωμάτων, το δε έσω θυμιάματος» [5]• πράγματι, η προς Εβραίους Επιστολή, η οποία κατά καμμία λογική δεν μπορούσε η δεν επιτρεπόταν να σφάλει εν προκειμένω, αφού απευθυνόταν σε Εβραίους, σημειώνει: «Μετά δε το δεύτερον καταπέτασμα σκηνή η λεγομένη Άγια αγίων, χρυσούν έχουσα θυμιατήριον και την κιβωτόν της διαθήκης» (Εβρ. 9, 3.4) κ.λπ.

Σύμφωνα με τον Καθηγητή Παναγιώτη Τρεμπέλα, η αναφορά αυτή της Προς Εβραίους Επιστολής περί του θυσιαστηρίου του θυμιάματος μέσα στα Άγια των αγίων, «παρέσχε πράγματα τοις ερμηνευταίς», διότι το θυσιαστήριον «τούτο έκειτο εις τα άγια» και όχι στα Άγια των αγίων, κατά την Παλαιά Διαθήκη (προφανώς εννοεί τα Εξ. 30, 6, Β Παρ. 4, 19-20, Α Μακ. 1, 21)• εν συνεχεία, αφού αναλύσει το ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρχει άλλο, δεύτερο, θυσιαστήριο θυμιάματος, και αφού παραθέσει και τη μαρτυρία της αποκρύφου Αποκαλύψεως του Βαρούχ (στ 7) για το εν λόγω θυσιαστήριο εντός των Αγίων των αγίων, ο Καθηγητής Τρεμπέλας καταλήγει σαν σε πιθανότερη ερμηνεία -βάσει και άλλων μαρτυριών- στο ότι το θυσιαστήριον των θυμιαμάτων (κατά την Παλαιά Διαθήκη) η το χρυσούν θυμιατήριον (κατά την Προς Εβραίους) η αλλιώς θυσιαστήριον του θυμιάματος κατά το Ευαγγελιον του Λουκά, ενώ ανήκε χωροταξικώς στα Άγια, που αποτελούσαν «προθάλαμο» των Αγίων των αγίων, ωστόσο «κατά την ημέραν του Εξιλασμού [...] φαίνεται να ήτο εν ενεργεία και να ανήκεν ούτως εις τα Άγια των αγίων» [6]. Η διαπίστωση μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό των συμβαινόντων εντός των Αγίων των αγίων.

2. Η απόσταση Ζαχαρία και λαού

Η αδυναμία φυσικής εγγύτητος του προσευχομένου λαού με τον Άγιο Ζαχαρία ο οποίος εθυμιάζε, αποτελεί κατά τον Άγιο Χρυσόστομο έτερο τεκμήριο, ότι ο Ζαχαρίας ευρισκόταν εντός των Αγίων των αγίων: «και από του λέγεσθαι, ότι έξω ην ο λαός προσδεχόμενος αυτόν, εύδηλον ότι εις τα Άγια των αγίων εισήλθε». Παρακάτω, επισημαίνει και την άγνοια του λαού για τα συμβαίνοντα στον Ζαχαρία, ως πρόσθετη μαρτυρία, και καταλήγει: «Οράς, ότι εσωτέρω του καταπετάσματος ην; Τότε τοίνυν ευηγγελίσθη» [7]. Εδώ προκύπτει, όμως το εξής ερώτημα: δεν θα ήταν δυνατόν ο Ζαχαρίας να είναι απομονωμένος και κεκρυμμένος από τον λαό ευρισκόμενος και στα Άγια και όχι μόνο στα Άγια των αγίων; Παρά ταύτα, είναι προφανές, ότι κατά την ιερατεία στα Άγια, οι θύρες των Αγίων παρέμεναν ανοικτές• η σύγχρονη ιουδαϊκή «λειτουργική» του «Temple Institute», ιδρύματος το οποίο ασχολείται με την ερευνητική αποκατάσταση των τεκταινομένων στον Ιουδαϊκό Ναό και με την ανοικοδόμηση του ιδίου του Ναού, δέχεται ότι κατά την καθημερινή προσφορά όλων των θυσιών από τους ιερείς, ήταν ανοικτές οι θύρες των Αγίων ήδη από το πρωί [8]• αυτές κατά το βιβλικό κείμενο [9] διεχώριζαν τα Άγια, όπου το θυσιαστήριον των θυμιαμάτων, από την εσωτερική αυλή (των ιερέων), όπου το θυσιαστήριον των ολοκαυτωμάτων, η χαλκίνη θάλασσα κ.λπ, πέραν της οποίας ευρισκόταν η εξωτερική αυλή, όπου στεκόταν ο λαός και έβλεπε, πίσω από χαμηλό τοίχο [10]. Η επικοινωνία αυτή δια των ανοικτών θυρών εξυπηρετούσε και την εξής πρακτική ανάγκη: άνθρακες από το θυσιαστήριον των ολοκαυτωμάτων, χρησιμοποιούνταν για την προσφορά του θυμιάματος εντός των Αγίων [11]. Την ερμηνεία αυτή των ανοικτών θυρών η ιουδαϊκή αυτή «λειτουργική», βασίζει στο χωρίο 3,2 του Λευιτικού, όπου αναφέρεται ότι η προσφορά θυσιών γίνεται πλησίον των θυρών της Σκηνης του Μαρτυρίου, ώστε να είναι η προσφορά ενώπιον του Κυρίου: «και σφάξει αυτό εναντίον Κυρίου παρά τας θύρας της σκηνης του μαρτυρίου» [12] (η υψομετρική διαφορά του Ναού από την εξωτέρα αυλή, όπου ευρισκόταν ο λαός, δικαιολογεί την μερική θέα των συμβαινόντων εντός των Αγίων).

Συνεπώς, εφ' όσον στην περίπτωση του Ζαχαρία δεν υπήρχε οπτική επαφή του λαού με αυτόν, άρα ο Ζαχαρίας δεν ευρισκόταν στα Άγια, όπου ήταν ανοικτές οι θύρες, αλλά στα Άγια των αγίων, όπου το καταπέτασμα απέκλειε τη θέαση•

καθώς σημειώνει ερμηνευτικώς και ο Οικουμένιος Τρίκκης• «και συνέβαινε τους Ιουδαίους μήτε οράν τα γινόμενα, διείργοντος του καταπετάσματος» [13].

Δεδομένων των καθημερινών υπηρεσιών στα Άγια, το κλείσιμο των θυρών του Ναού κατά την Αγία Γραφή, όπου προφανώς εννοούνται τα Άγια, χαρακτηρίζει περιόδους θρησκευτικής παρακμής και αποστασίας του Ισραήλ από τον Θεό• «ότι απέστησαν οι πατέρες ημών και εποίησαν το πονηρόν εναντίον Κυρίου Θεού ημών και εγκατέλιπαν αυτόν και απέστρεψαν το πρόσωπον αυτών από της σκηνης Κυρίου και έδωκαν αυχένα και απέκλεισαν τας θύρας του ναού και έσβεσαν τους λύχνους και θυμίαμα ουκ εθυμίασαν και ολοκαυτώματα ου προσήνεγκαν εν τω αγίω Θεώ Ισραήλ» [14].

3. Ο Ζαχαρίας ήταν μόνος εντός του Ναού

Το στοιχείο της μονότητας του Ζαχαρία, είναι κατά τον Χρυσόστομο το τρίτο στοιχείο το προσδιοριστικό των Αγίων των αγίων ως του τόπου ευαγγελισμού του Ζαχαρία• πράγματι, μολονότι η υπηρεσία των ιερέων και των Λευιτών στον Ναό των Ιεροσολύμων δεν είναι ευκρινώς και λεπτομερώς περιγεγραμμένη στην Παλαιά Διαθήκη, ωστόσο φαίνεται ότι η καθημερινή υπηρεσία, προσφορά θυμιάματος και των άλλων νομικών θυσιών στον Ναό ετελείτο από περισσότερους του ενός Ιερείς.

Σύμφωνα με το βιβλίο της Εξόδου (27, 21) η καθημερινή αφή (άναμμα) του λύχνου της Σκηνης του Μαρτυρίου, γινόταν από τον αρχιερέα Ααρών και τους ιερείς: «εν τη σκηνή του μαρτυρίου έξωθεν του καταπετάσματος του επί της διαθήκης καύσει αυτό Ααρών και οι υιοί αυτού αφ' εσπέρας έως πρωί εναντίον Κυρίου• νόμιμον αιώνιον εις τας γενεάς υμών παρά των υιών Ισραήλ». Παραλλήλως, όμως, με την

τελετουργική αυτή αφή, γινόταν και η προσφορά θυμιάματος από τον αρχιερέα Ααρών, προφανώς με τους ιερείς παρισταμένους: «και θυμιάσει επ' αυτού Ααρών θυμιάμα σύνθετον λεπτόν• το πρωί πρωί, όταν επισκευάζη τους λύχνους, θυμιάσει επ' αυτού, και όταν εξάπτη Ααρών τους λύχνους οψέ, θυμιάσει επ' αυτού» (Εξ. 30, 7.8). Η Α Παραλειπομένων είναι ακόμη σαφέστερη: «και Ααρών και οι υιοί αυτού θυμιώντες επί το θυσιαστήριον των ολοκαυτωμάτων και επί το θυσιαστήριον των θυμιαμάτων εις πάσαν εργασίαν άγια των αγίων και εξιλάσκεσθαι περί Ισραήλ [...]» (6, 34) [15].

Η από κοινού ιερατική υπηρεσία των ιερέων σε αντίθεση με αυτήν του αρχιερέως μόνου μέσα στα ενδότερα, υποδηλώνεται και από τη διάκριση του κειμένου της Προς Εβραίους επιστολής, μεταξύ πολλών ιερέων και ενός μόνου αρχιερέως: «εις μεν την πρώτην σκηνήν διαπαντός εισίασιν οι ιερείς τας λατρείας επιτελούντες, εις δε την δευτέραν άπαξ του ενιαυτού μόνος ο αρχιερεύς» (9, 6.7). Η διάκριση αυτή είναι εμφανής και στις πατερικές εξηγήσεις, όπως του ιερού Θεοδωρήτου: «Τούτου χάριν οι ιερείς εις μεν την πρώτην εισίεσαν σκηνήν, και την νενομισμένην επετέλουν λατρείαν• εις δε τα Άγια των αγίων ουκέτι, εις δε μόνος ο αρχιερεύς εισιών, του Δεσπότου Χριστού τον τύπον επλήρου» [16].

Για τη συνόδευση αυτή του Αρχιερέως από τους ιερείς στην προσφορά θυμιάματος, συνάδει και η σύγχρονη ιουδαϊκή έρευνα• όπως αναφέρει η ιουδαϊκή on-line εγκυκλοπαιδεία (jewishencyclopedia.com)• «στην περίπτωση που ο Αρχιερεύς επιθυμούσε να θυμιάσει, εβοηθείτο από τον προϊστάμενο και δύο συνοδούς» [17]. Το ίδιο και η αναφορά του «Temple Institute» σημειώνει την από κοινού προσφορά θυμιάματος από τέσσερις ιερείς, κατά τις εφημερίες τους, όταν δηλαδή δεν παρίστατο ο αρχιερεύς• «Σε αυτό το σημείο, αυτοί οι δύο ιερείς τώρα συνεχίζουν να ανεβαίνουν τους δώδεκα αναβαθμούς που οδηγούν προς το κτήριο των Αγίων. Προηγούνται δύο άλλοι ιερείς, αυτοί που ανέλαβαν τα καθήκοντα της απομακρύνσεως των υπολειμμάτων στάκτης και από το εσωτερικό θυσιαστήριο (του θυμιάματος), και από τη μενορά» [18].

Αποδεικνύεται, λοιπόν, κατά πάσα ένδειξη, ότι στα Άγια τόσο η καθημερινή προσφορά θυμιάματος από νομικούς ιερείς, όσο και αυτή του νομικού αρχιερέως, δεν ετελείτο από ένα μόνο ιερέα η από τον αρχιερέα μόνο του• άρα η ιερατική υπηρεσία του Ζαχαρία στο α κεφάλαιον του Ευαγγελίου του Λουκά, δεν ήταν η καθημερινή εφημεριακή υπηρεσία, αλλά η ετήσια είσοδος του αρχιερέως μόνου στα Άγια των αγίων και δικαιώνεται η ερμηνεία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

4. Η λατρευτική συνάφεια της θυμιάσεως του Ζαχαρία

Λοιπόν, και τα τρία μαζί στοιχεία της διηγήσεως του Ευαγγελιστού Λουκά συνηγορούν προς την ίδια κατεύθυνση: «Το θυσιαστήριο το εξωτερικό ήταν των θυσιών και των ολοκαυτωμάτων, το δε εσωτερικό ήταν του θυμιάματος. Ωστε και από αυτό, και από ότι φανερώθηκε σε αυτόν μόνο και από το ότι λέγεται, ότι έξω ήταν ο λαός περιμένοντάς τον, είναι εύδηλο, ότι εισήλθε στα Άγια των αγίων» ο Ζαχαρίας, κατά τον Χρυσόστομο [19].

Έχοντας λοιπόν, ως δεδομένο, ότι ο Ζαχαρίας εισήλθε στα Άγια των αγίων, αλλά και βάσει των σχετικών μωσαϊκών διατάξεων του Λευιτικού περί της μωσαϊκής σκηνης του Μαρτυρίου, εξετάζει ο Χρυσορρήμων Ιωάννης τη λατρευτική συνάφεια των δρωμένων, ώστε να βρει ποιά ήταν η εορτή κατά την οποίαν ο Ζαχαρίας προσέφερε το θυμίαμα. Τα σχετικά κείμενα του ιερού βιβλίου του Λευιτικού αναφέρουν και την σπανιότητα της προσπελάσεως του Αρχιερέως στα ενδότερα της Σκηνης του Μαρτυρίου, «μη εισπορευέσθω πάσαν ώραν εις το άγιον εσώτερον του καταπετάσματος», και την είσοδο του Ααρών μόνου, «και πας άνθρωπος ουκ έσται εν τη σκηνή του μαρτυρίου, εισπορευομένου αυτού εξιλάσασθαι εν τω αγίω, έως αν εξέλθη» [20]• επίσης, τα εδάφια του Λευιτικού που προσάγει ο Χρυσορρήμων προσδιορίζουν ότι πρόκειται περί της εορτής του Εξιλασμού, η

οποία όμως ταυτίζεται καταχρηστικώς(;) από τον ιερό Χρυσόστομο με την Σκηνοπηγία [21]• αυτή η εορτή, κατά το βιβλικό κείμενο, του Λευιτικού, ετελείτο «εν τω μηνί τω εβδόμω δεκάτη του μηνός» [22]. Με γνώμονα την ταύτιση των στοιχείων από την εορτή του Εξιλασμού και τη διήγηση του Λουκά περί Ζαχαρία, η σύλληψη του Προδρόμου -έξι μήνες πριν από Συλλήψεως του Χριστού κατά τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου- έγινε αμέσως μετά την Σκηνοπηγία, στο μεθόριο Σεπτεμβρίου- Οκτωβρίου.

Η ταύτιση των εορτών του Εξιλασμού (Γιομ Κιπούρ) και της Σκηνοπηγίας (Σουκκότ) από τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, οφείλεται προφανώς στο ότι οι δύο εορτές τελούνταν συναπτώς η μία προς την άλλη• η μεν του Εξιλασμού στο Ισραήλ ήταν «βαρυσήμαντος φθινοπωρινή ισραηλιτική εορτή της δημοσίας μετανοίας και αφέσεως των αμαρτιών» η οποία «εωρτάζετο κατά την 10ην του εβδόμου ιουδαϊκού μηνός Τισρεί» [23], η δε της Σκηνοπηγίας «ήρχετο την 15ην ημέραν του μηνός Tishri (τέλη Σεπτεμβρίου-αρχαί Οκτωβρίου), ήτοι πέντε ημέρας μετά την εορτήν του εξιλασμού (ήτις ήγετο την 10ην του μηνός Tishri) και διήρκει επί επτά ημέρας» [24].

Οι εβραϊκοί μήνες ήταν κινητοί, λόγω σεληνιακής ρυθμίσεως του πρώτου θρησκευτικού εβραϊκού μήνα, του Νισάν• έτσι για να βρούμε την αντιστοιχίση της εορτής του Εξιλασμού, την 10η ημέρα του εβδόμου θρησκευτικού (πρώτου πολιτικού) μήνα, του Τισρεί, προσφεύγουμε σε ειδικούς πίνακες αντιστοιχίσεως των εβραϊκών μηνών των παρελθόντων ετών με τους τώρα γνωστούς ρωμαϊκούς μήνες. Η δυσκολία έγκειται στο ότι μας είναι άγνωστο το ακριβές έτος γεννήσεως του Χριστού, λόγω ελλιπών προσδιορισμών του ιστορικού Διονυσίου του Μικρού [25]• ώστε είναι δυσχερές να ευρεθούν και οι ρωμαϊκές ημερομηνίες των εβραϊκών μηνών του έτους 1 π.Χ. , όταν συνελήφθη ο Τίμιος Πρόδρομος στην κοιλία της Ελισσάβεντ, 15 μήνες προ του Χριστού. Πάντως, μια ενδεικτική διερεύνηση στα περίξ έτη των ειδικών πινάκων [26] δείχνει, παραδείγματος χάριν, ότι το έτος 3 π.Χ. η εορτή του Εξιλασμού συνέπεσε την 19η Σεπτεμβρίου και η Σκηνοπηγία την 24η. Αυτές δεν απέχουν από τον εκκλησιαστικό εορτασμό της Συλλήψεως του Προδρόμου, την 23η Σεπτεμβρίου.

5. Ο Ζαχαρίας ιερέυς η αρχιερέυς κατά τον Ευαγγελιστή Λουκά;

Η αναφορά του Κατά Λουκάν Ευαγγελίου στον Ζαχαρία ως ιερέα που έχει εφημερία (Λουκ. 1, 5 «ιερέυς τις Ζαχαρίας») και όχι αρχιερέα, δεν φαίνεται να προβληματίζει τον ιερό Χρυσόστομο. Διότι εκτός του αυτονοήτου, ότι δηλ. μόνον αρχιερείς και όχι απλοί ιερείς μπορούσαν να εισέλθουν στο ενδότερο του καταπετάσματος, όπου το θυσιαστήριον του θυμιάματος, καθώς αποδείξαμε ανωτέρω, περιαιτέρω στην Παλαιά Διαθήκη, ο όρος «ιερέυς» χρησιμοποιείται προς δήλωση και του αρχιερέως, όπως είναι καταφανές στα λεγόμενα πολλάκις περί του αρχιερέως Ααρών: «και τας στολάς τας αγίας Ααρών του ιερέως» (Εξ. 35, 19) η «εν χειρί Ιθάμαρ του υιού Ααρών του ιερέως» (Αριθμ. 4, 33) η «και έδωκα αυτά Ααρών τω ιερεί και τοις υιοίς αυτού νόμιμον αιώνιον παρά των υιών Ισραήλ» (Λευιτ. 7, 34)

Την αρχιερατική ιδιότητα του Ζαχαρία εξηγεί ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος και σε άλλο σημείο των κειμένων του• εξηγώντας γιατί αναφέρονται πολλοί αρχιερείς στα Ευαγγέλια, λέγει: «Πως, λοιπόν, τότε υπήρχαν πολλοί αρχιερείς; Μεταγενεστέρως έγιναν ετήσιοι. Και αυτό το φανέρωσε ο ευαγγελιστής, όταν μιλούσε για τον Ζαχαρία, λέγοντας ότι ήταν από την εφημερία Αβιά» [27]. Πράγματι, στους μεταιχμαλωσιακούς χρόνους «ο Ηρώδης ο Μέγας διόρισε όχι λιγότερους από έξι αρχιερείς• ο Αρχέλαος, δύο. Ο Ρωμαίος Λεγάτος Κβιρίνιος και οι διάδοχοί του εξήσκησαν το δικαίωμα διορισμού, όπως έκανε και ο Αγρίππας Α , ο Ηρώδης της Χαλκής και ο Αγρίππας Β » [28].

Αντιθέτως ο Π. Τρεμπέλας, στο υπόμνημα του στο Κατά Λουκάν, επικαλούμενος τη γνώμη του Α. Plummer, επιμένει στην απλή ιερατική ιδιότητα του Ζαχαρία και αρνείται ότι η συγκεκριμένη διήγηση «έλαβε χώραν κατά την ημέραν του εξιλασμού εις τα Άγια των Αγίων»• και συνεχίζει: «εάν επρόκειτο περί αρχιερέως

ο Λουκάς δεν θα έγραφεν ούτε ιερέυς τις ούτε “έλαχε του θυμιάσαι” περί της ημέρας του εξιλασμού» [29]. Είναι σαφές, ότι αν ο Ζαχαρίας ήταν ιερέυς, τότε η προσφορά θυμιάματος από αυτόν θα μπορούσε να είναι μιας οποιασδήποτε καθημερινής ημέρας, χωρίς λοιπόν αυτή να μπορεί να προσδιορισθεί ημερολογιακώς. Περαιτέρω, το ίδιο Υπόμνημα του Τρεμπέλα, βάσει του M.J. Lagrange εξηγεί: «Κατά το Εξόδ. λ 7 ο Ααρών προσέφερε το θυμίαμα. Υπερίσχυσεν όμως η συνήθεια την λειτουργίαν ταύτην να επιτελή απλούς ιερέυς (L)» [30].

Η φράση της Προς Εβραίους επιστολής που αναφέρεται στην είσοδο του αρχιερέως στα Άγια των αγίων «ου χωρίς αίματος» [31], δεν αναιρεί την εδώ τεκμηρίωση της αρχιερατικής ιδιότητος του Ζαχαρία• διότι κατά την εορτή του εξιλασμού ο αρχιερέυς «την πρώτην φοράν εισήρχετο προσφέρων θυμίαμα, την δευτέραν φοράν κομίζων αίμα μόσχου, δι ου ερράντιζε το ιλαστήριον, είτα κομίζων αίμα χιμάρου (τράγου), δι ου πάλιν έρραινε δια του δακτύλου το ιλαστήριον (Λευϊτ. ιστ 12-15)» [32].

Επίσης, η είδηση του Κατά Λουκάν Ευαγγελίου ότι ο Ζαχαρίας μετά την υπηρεσία του απήλθε προς την οικία του, «και εγένετο ως επλήσθησαν αι ημέραι της λειτουργίας αυτού, απήλθεν εις τον οίκον αυτού» [33], υπονοεί προφανώς την εορτή της Σκηνοπηγίας, η οποία ακολουθούσε την είσοδο του Αρχιερέως στο Άδυτον κατά την εορτή του Εξιλασμού και η οποία καθυστέρησε την επιστροφή του Αρχιερέως Ζαχαρίου στην οικία του.

6. Οι υπόλοιποι υπολογισμοί μέχρι τη Χριστού Γέννηση

Αφού ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος έχει αποδείξει ότι η Σύλληψη του Προδρόμου συνέβη αμέσως μετά τη Σκηνοπηγία, εν συνεχεία κατονομάζει τους έξι μήνες

(σύμφωνα με το Λουκ. 1, 26) μέχρι τη Σύλληψη του Χριστού, δηλαδή μέχρι τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου: είναι οι μήνες, κατά τις ελληνικές, μακεδονικές, ονομασίες, μετά τον μήνα Γορπιαίο (όταν συνελήφθη ο Πρόδρομος): Υπερβερεταίος, Δίος, Απελλαίος, Αυδοναίος, Περίτιος, Δύστρος. Και συνεχίζει με τους υπολοίπους εννέα, από τον Απρίλιο μέχρι τον Δεκέμβριο της Γεννήσεως του Σωτήρος: «Μετά τούτον ουν τον έκτον μήνα αρχήν η Μαρία της συλλήψεως έλαβεν• όθεν και εννέα μήνας αριθμούντες, εις τον παρόντα τούτον απαντησόμεθα μήνα. Έστιν ουν ο πρώτος μην της συλλήψεως του Δεσπότη Απρίλλιος [sic], ος εστι Ξανθικός• μεθ' ον Αρτεμίσιος, Δέσιος, Πάνεμος, Λώϊος, Γορπιαίος, Υπερβερεταίος, Δίος, Απελλαίος, και ούτος ο μην ο ενεστώς, καθ' ον την ημέραν επιτελούμεν», δηλαδή ο Αυδοναίος, ρωμαϊκώς Δεκέμβριος-Ιανουάριος, όταν έκανε την ομιλία που αναλύουμε [34].

Σύνοψη των ανωτέρω βιβλικών προσδιορισμών

Βάσει των ανωτέρω ερμηνευτικών διευκρινίσεων του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, καταδείχθηκε ότι: ο Ζαχαρίας «ο γενέτης του Προδρόμου», κατά τα αναφερόμενα στο πρώτο κεφάλαιο του Κατά Λουκάν αγίου Ευαγγελίου, τελούσε την προσφορά θυμιάματος στα Άγια των αγίων σύμφωνα με το τελετουργικόν της ημέρας του Εξιλασμού, ως αρχιερέυς• στοιχεία του τελετουργικού αυτού ήταν η είσοδος του στα Άγια των αγίων, ερήμην του λαού και χωρίς να είναι θεατός στον λαό, και η προσφορά θυμιάματος από το χρυσούν θυσιαστήριον του θυμιάματος, που ευρίσκεται σχεδόν μεταξύ των Αγίων και των Αγίων των αγίων. Συνεπώς δεν πρόκειται για κάποια καθημερινή προσφορά θυμιάματος στα Άγια, όπως όλοι οι ιερείς τελούσαν καθημερινώς• όλα αυτά περιορίζουν τον χρονικό προσδιορισμό των σχετικών γεγονότων στην εορτή του Εξιλασμού, κάπου μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου, διότι μόνον τότε ο αρχιερέυς ενέβαινε μόνος στο Άδυτον («Δαβίρ»). Συνεπώς, αφού αμέσως μετά η αγία Ελισσάβετ έμεινε έγκυος στον Τίμιο Πρόδρομο, κατά το Ευαγγέλιο (Λουκ. 1, 24), και μετά από έξι μήνες έγινε η Σύλληψη του Υιού και Λόγου του Θεού από τη Θεοτόκο (Λουκ. 1, 26), αποδεικνύεται ότι η μετά από εννέα μήνες Γέννηση του Χριστού, απέχει συνολικώς δεκαπέντε (έξι + εννέα) μήνες από τη Σύλληψη του Προδρόμου, δηλαδή στα τέλη Δεκεμβρίου, σύμφωνα με την εκκλησιαστική Παράδοση.

Η μαρτυρία της Εκκλησίας της Ρώμης

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, στην ίδια ομιλία του, Εις την γενέθλιον ημέραν του Σωτήρος ημών Χριστού, επικαλείται και τη μαρτυρία της Εκκλησίας Ρώμης για τη Γέννηση του Κυρίου την 25η Δεκεμβρίου• γι αυτό και η ομιλία φέρει υπότιτλο σχετικό με την «γενέθλιον ημέραν»: «άδηλον μεν έτι ούσαν τότε, προ δε ολίγων ετών γνωρισθείσαν παρά τινων από της Δύσεως ελθόντων και αναγγειλάντων».

Εξ όσων λέγει ο Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, προκύπτει ότι «και στους αρχαίους κώδικες που είναι δημόσια τοποθετημένοι στη Ρώμη, είναι δυνατόν

κάποιος που θέλει, αν ψάξει και μάθει τον καιρόν της απογραφής, να πληροφορηθεί με ακρίβεια [...] Άλλα άκουγε και μην απιστείς, διότι από αυτούς που τα γνωρίζουν αυτά με ακρίβεια και κατοικούν στην πόλη εκείνη έχουμε παραλάβει την ημέρα. Διότι αυτοί που ζουν εκεί, επιτελώντας την εξ αρχής και από παλαιά παράδοση, αυτοί τώρα μας έστειλαν την ειδοποίηση γι' αυτήν» [35]. Εν συνεχεία ο άγιος εκθέτει τους θαυμαστούς δρόμους της θείας Προνοίας, η οποία ένευσε στην ψυχή του Καίσαρος Αυγούστου, ώστε να διατάξει την πρώτη απογραφή της οικουμένης, και να εκπληρωθούν έτσι οι προφητείες περί Γεννήσεως του Χριστού στη Βηθλεέμ, αν και η Θεοτόκος μονίμως διέμενε στη Ναζαρέτ, ώστε να αποδειχθεί έτσι και η Παντοδυναμία του Θεού• «και δια των απίστων και των πιστών τα καθ' εαυτόν οικονομούντος, ίνα μάθωσιν οι αλλότριοι της ευσεβείας την ισχύν και την δύναμιν αυτού» [36].

Ορθόδοξη αποδοχή της εχθρικής ερμηνευτικής

Παρά τις αποδείξεις αυτές, είναι χαρακτηριστική εν προκειμένω η αντίθετη σχετική γνώμη του «πρυτάνεως» των συγχρόνων ελλήνων λειτουργιολόγων: «Οι βασικές όμως εορτές του έτους με άξονα την εορτή της Γεννήσεως η της θείας Επιφανείας δεν είναι αφετηριακά άλλες παρά αντικαταστάσεις παλαιών ηλιακών εορτών. Έτσι όταν - στην Ανατολή με την εορτή των Θεοφανείων και στη Δύση με την εορτή των Χριστουγέννων - επιχειρήθηκε με θαυμαστή επιτυχία η αντικατάσταση της εορτής του χειμερινού ηλιοστασίου, της γεννήσεως του αηττήτου ηλίου, ήταν επόμενο να συντονισθούν προς αυτήν η εορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου - εννέα μήνες προ των Χριστουγέννων- κατά την εαρινή ισημερία, η εορτή της Υπαπαντής του Κυρίου, σαράντα ημέρες μετά την Γέννηση, αλλά και οι εορτές της συλλήψεως και της γεννήσεως του Προδρόμου, η πρώτη έξι μήνες προ του Ευαγγελισμού - κατά την εορτή της φθινοπωρινής ισημερίας - και η δευτέρα έξι μήνες προ των Χριστουγέννων, δηλαδή κατά την ειδωλολατρική εορτή της εαρινής ισημερίας [λάθος: εννοεί το θερινό ηλιοστάσιο, 20-21 Ιουνίου]. Οι αντικαταστάσεις έγιναν βαθμηδόν, αλλά το αποτέλεσμα ήταν το ίδιο. Με την πάροδο του χρόνου λησμονήθηκε τελείως το ηλιολατρικό υπόβαθρο και έμειναν μόνο ολίγα λαϊκά ειδωλολατρικά έθιμα και δεισιδαιμονίες στο περιθώριο της κατά τα άλλα αποκαθαρμένης ευσεβείας του χριστιανικού λαού» [37].

Στο παράθεμα αυτό είναι φανερόν ότι ο μακαριστός Καθηγητής εκκινεί αφητηριακώς από την εορτή του «Solis Invicti» (περί το χειμερινό ηλιοστάσιο 21-22 Δεκεμβρίου) και μεταθέτει προς τα πίσω τις υπόλοιπες θεομητορικές και λοιπές εορτές, ώστε αυτές να συνταιριασθούν μεταξύ τους, κατά τη μαρτυρία των βιβλικών κειμένων, αλλά για να συμπίπτουν με τις ισημερίες, τη φθινοπωρινή (22-23 Σεπτεμβρίου) και την εαρινή (20 Μαρτίου).

Δυστυχώς και εδώ η κατάτμηση του θεολογικού επιστητού σε επιμέρους τομείς, λειτουργιολογικό, βιβλικό, ιστορικό κ.λπ. έχει επιτυχώς διεκδικήσει τον «φόρο» της. Η διαπραγμάτευση του εμβριθούς και κατά κοινήν ομολογία ευλαβεστάτου λειτουργιολόγου δεν έχει λάβει υπ όψιν της τη βιβλικο-πατερική ερμηνευτική για το εν λόγω θέμα του ακριβούς ημερολογιακού προσδιορισμού των εορτών και των Χριστουγέννων, αλλά έχει ακρίτως ακολουθήσει τους ισχυρισμούς της ξένης έρευνας, η οποία έχει δεόντως «αξιοποιηθεί» επίσης από τον New Age συγκρητισμό και την αστρο-θεολογία, που όπως πάντοτε προσπαθεί να ισοπεδώσει περί ένα κοινόν άξονα τις εορτές όλων των θρησκειών (είναι ενδεικτικό το άρθρο της Wikipedia).

Στο υπόβαθρο αυτής της ακαδημαϊκής-θεολογικής μας αιχμαλωσίας, που συχνά έχει πολύ περισσότερο βαρύνουσες και κρυπτές διαστάσεις απ όσο στο προκείμενο θέμα, ευρίσκεται η από μέρους των Ορθοδόξων άγνοια της στοχευμένης πολεμικής κατά της εκκλησιαστικής Ορθοδόξου Παραδόσεως• επίσης, υποκρύπτεται και η αμφιβολία για τη σοβαρότητα, την περισσή ευλάβεια και τον ζήλο με τον οποίο η Ορθόδοξος, η μόνη Εκκλησία, εξ αρχής διατήρησε τις παραδόσεις Της. Είναι χαρακτηριστική και λυπηρή η χρήση του όρου «αποκαθαρμένη ευσέβεια» από τον Καθηγητή.

Επίλογος: ο ρόλος της θείας Προνοίας

Το ότι δεν είναι δυνατόν η Εκκλησία εκ των υστέρων - χάριν της εορτής του ηλίου η του «ανικητού» - να έχει επιλέξει το τέλος του Δεκεμβρίου ως καιρό της ενανθρωπήσεως, αλλά η θεία Πρόνοια από του αιώνος, μαρτυρείται από τα γεγονότα, ότι και ο υπερφυής Τόκος του Θεανθρώπου συνέπεσε με την απογραφή του Καίσαρος Αυγούστου, όπως είπαμε, αλλά και ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, η απαρχή της αναπλάσεως της ανθρωπότητας, συνέπεσε στον μήνα Μάρτιο, τον μήνα της Δημιουργίας του κόσμου, και πρώτο μήνα του εβραϊκού θρησκευτικού έτους. Ήταν αδύνατον ανθρωπίνως να συνδράμουν τόσες συμβολικές περιστάσεις. Για τη συμβολικής σημασίας χρονική σύπτωση της απογραφής του Καίσαρος με την Ενανθρώπηση, η ιερά υμνογραφία ψάλλει: «Όταν ήλθε ο καιρός της παρουσίας Σου επί γης, τότε έγινε η πρώτη απογραφή της οικουμένης• τότε επρόκειτο να κάνεις ονομαστική απογραφή των ανθρώπων, όσων επίστευαν στη Γέννησή Σου. Γι' αυτόν τον λόγο εκφωνήθηκε από τον Καίσαρα το διάταγμα αυτό, διότι έλαβε νέα μορφή, η Βασιλεία Σου, η οποία είναι χωρίς αρχή [καθότι αίδια]» [38].

Στη ρύθμιση της θείας προνοίας ανήκει και η σύμπτωση στον μήνα Μάρτιο τόσο της δημιουργίας των κτισμάτων, όσο και η ενανθρώπηση του Χριστού, αλλά και η Β Παρουσία του Χριστού και η κοινή πάντων Ανάσταση, καθώς επισημαίνει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στον Συναξαριστή του Μαρτίου: «Όθεν όστις ονομάσει τον Μάρτιον τούτον μήνα άρτιον φερωνύμως και προσφυώς θέλει τον ονομάσει, επειδή εις τον μήνα τούτον ευρίσκει περιεχόμενα τα μυστήρια όλα της πλάσεως και αναπλάσεως των ανθρώπων και όλης της κτίσεως, όσα έγιναν και γίνονται και θα γίνονται» [39].

Αυτές είναι οι από την Πρόνοια της Αγίας Τριάδος «συμπτώσεις» ιερών γεγονότων, που έχουν αντίκρουσμα για τους Χριστιανούς, και όχι η αξιοποίηση

ειδωλολατρικών εορτών ενός ξεπεσμένου και απεχθούς στους Χριστιανούς παγανιστικού κόσμου.

Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 11.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] «Η λογοκλοπή της ημερομηνίας των Χριστουγέννων», <http://www.impantokratoros.gr/xristoygenna-logokloph.el.aspx>

[2] Από την Ακολουθία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου (13 Νοεμβρίου), 2ο κάθισμα της β στιχολογίας του Όρθρου.

[3] ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Εις την γενέθλιον ημέραν του Σωτήρος ημών Χριστού 4, PG 49, 356• «Ποθεν ουν εισόμεθα, ποίος ην ο έκτος μην της κυήσεως της Ελισάβετ; Αν μάθωμεν ποίος ην ο μην, καθ' ον ήρξατο συλλαμβάνειν. Ποθεν δε εισόμεθα ποίος ην ο μην, καθ' ον συνέλαβεν; Αν μάθωμεν κατά ποίον καιρόν ευηγγελίσθη Ζαχαρίας ο ταύτης ανήρ».

[4] Αυτόθι• «Αν τοίνυν αποδειχθή σαφώς από των Γραφών, ότι και άπαξ εισήρχετο εις τα Άγια των αγίων ο αρχιερεύς, και μόνος, και πότε, και ποίω μηνί του ενιαυτού το άπαξ τούτο εισέρχεται, εύδηλος έσται ο καιρός, καθ' ον ευηγγελίσθη• τούτου δε γενομένου δήλου, και η αρχή της συλλήψεως έσται τοις πάσι γνώριμος».

[5] Αυτόθι 5, PG 49, 357.

[6] Π.Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ, Υπόμνημα εις τας Επιστολάς της Κ. Διαθήκης, τομ Γ , εκδ. «Ζωή», Αθήναι 1956, σελ. 120

[7] Ενθ' ανωτ.

[8] «A Day in the Life of the Holy Temple. The Daily Sacrifice Cannot Begin Until the Gates are Open» (http://www.templeinstitute.org/day_in_life/gates_open.htm): «The act of opening the Sanctuary gates has great significance, for the morning tamid sacrifice cannot be slaughtered and prepared for offering upon the altar until the gates have been opened. In fact, the priest who has been assigned to this task will not commence until he actually hears the sound of the great gates opening. For with regard to the peace offerings, the verse indicates (Lev. 3:2) "... and he shall slaughter it opposite the door of the Tent of Meeting," and the sages have derived that the same applies to every sacrifice: it must take place while the door are open, and not while they are closed, in order to fulfill the requirement of "opposite the door"».

[9] Γ Βασ. 6, 33-36α (οι θύρες του στίχου 32 είναι αυτές των Αγίων των αγίων)

[10] Η Παλαιά Διαθήκη μετά συντόμου ερμηνείας, τομ. 6 (Βασιλειών Γ - Δ), υπό Ν.Π.Βασιλειάδη, εκδ. «Ο Σωτήρ», Αθήναι 1988, σελ. 88.

[11] «A Day in the Life of the Holy Temple. The Shovel»

(http://www.templeinstitute.org/day_in_life/shovel.htm): «It is also the turn of he who received the task of “the shovel” to now bring the shovel of coals to the inner altar within the Sanctuary for the burning of the incense. First he must take up a silver shovel and ascend to the top of the outer altar, where he will stir the coals to and fro, and take some of the burning coals into the shovel».

[12] Ενθ' ανωτ. σημ. 8

[13] Παύλου Αποστόλου η Προς Εβραίους Επιστολή 11, PG 119, 372B.

[14] Β Παρ. 29, 6.7 Πρβλ. και το εδάφιο Β Παρ. 28, 24· «και απέστησεν Άχαζ τα σκεύη οίκου Κυρίου και κατέκοψεν αυτά και έκλεισε τας θύρας οίκου Κυρίου και εποίησεν εαυτώ θυσιαστήρια εν πάση γωνία εν Ιερουσαλήμ».

[15] Πρβλ. και Β Παρ. 13, 11: «θυμιώσι τω Κυρίω ολοκαύτωμα πρωί και δείλης και θυμιάμα συνθέσεως και προθέσεις άρτων επί της τραπέζης της καθαράς, και η λυχνία η χρυσή και οι λύχνοι της καύσεως ανάψαι δείλης, ότι φυλάσσομεν τας φυλακάς Κυρίου του Θεού των πατέρων ημών και υμείς εγκατελίπετε αυτόν».

[16] Ερμηνεία της προς Εβραίους επιστολής 9, 9.10 PG 82, 741A.

[17] «Temple, administration and service of», Jewish Encyclopedia (<http://www.jewishencyclopedia.com/articles/14303-temple-administration-and-service-of>): «In case the high priest desired to offer the incense he was assisted by the officer and two attendants».

[18] «A Day in the Life of the Holy Temple. Throwing the Magrepha» (http://www.templeinstitute.org/day_in_life/magrepha.htm): «At this point, these two priests now continue up the twelve steps that lead to the Sanctuary building. They are preceded by two other priests - those who received the tasks of removing the residue ashes from both the inner (incense) altar, and the menorah. He whose job was the altar's ashes enters first. Using the edges of the shovel, he arranges the coals upon the altar evenly, so that the incense will burn well. He then takes up the basket which he left there earlier, prostrates himself and exits, having concluded his task».

[19] ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ενθ' ανωτ. 5, PG 49, 357· «Το γαρ θυσιαστήριον το έξω θυσιών ην και ολοκαυτωμάτων, το δε έσω θυμιάματος. Ωστε και από τούτου, και από του οφθηναι αυτώ μόνω, και από του λέγεσθαι, ότι έξω ην ο λαός προσδεχόμενος αυτόν, εύδηλον ότι εις τα Άγια των αγίων εισήλθε».

[20] Λευ. 16, 2.17

[21] ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ενθ' ανωτ. 4, PG 49, 357· «Και έσται τούτο υμίν νόμιμον αιώνιον, εξιλάσκεσθαι περί των υιών Ισραήλ από πασών των αμαρτιών αυτών. Άπαξ του ενιαυτού ποιηθήσεται, καθάπερ συνέταξε Κυριος τω Μωϋσή. Περί της Σκηνοπηγίας ενταύθα διαλέγεται. Τοτε γαρ άπαξ του ενιαυτού ο αρχιερεύς εισήει· όπερ ουν και αυτός εδήλωσεν, ειπών, ότι Άπαξ του ενιαυτού τούτο ποιηθήσεται».

[22] Λευ. 16, 29-34

- [23] ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ, «Εξιλασμού, ημέρα», ΘΗΕ 5 (1964) στ. 728.729
- [24] Ι. ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ, «Σκηνοπηγία», ΘΗΕ 11 (1967) στ. 224
- [25] Π.Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, «Διονύσιος ο Μικρός», ΘΗΕ 5 (1964), στ. 58.
- [26] <http://www.cgsf.org/dbeattie/calendar/?roman=3bc>
- [27] Εις το Κατά Ματθαίον 79, 3 PG 58, 720· «Πως ουν τότε πολλοί αρχιερείς; Ενιαυσιαίοι ύστερον εγένοντο. Και τούτο εδήλωσεν ο ευαγγελιστής, ότε περί του Ζαχαρίου διελέγετο ειπών εξ εφημερίας αυτόν είναι Αβιά».
- [28] «High Priest (Judaism)», Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/High_Priest_%28Judaism%29): «Herod the Great nominated no less than six high priests; Archelaus, two. The Roman legate Quirinius and his successors exercised the right of appointment, as did Agrippa I, Herod of Chalcis, and Agrippa II».
- [29] Υπόμνημα εις το Κατά Λουκάν Ευαγγέλιον, εκδ. «Ο Σωτήρ», Αθήναι 1972[2], σελ. 35.
- [30] Αυτόθι, σελ. 39.
- [31] Εβρ. 9, 7
- [32] Π.Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ, Υπόμνημα εις τας Επιστολάς, ενθ' ανωτ., σελ. 122
- [33] Λουκ. 1, 23
- [34] Εις την γενέθλιον ημέραν, ενθ' ανωτ. 5, PG 49, 358.
- [35] Αυτόθι 2, PG 49, 353· «Και τοις αρχαίοις τοις δημοσία κειμένοις κώδιξιν επί της Ρωμης έξεστιν εντυχόντα και τον καιρόν της απογραφής μαθόντα, ακριβώς ειδέναι τον βουλόμενον [...] Αλλ' άκουε, και μη απίστει, ότι παρά των ακριβώς ταύτα ειδότων, και την πόλιν εκείνην οικούντων παρειλήφαμεν την ημέραν. Οι γαρ εκεί διατρίβοντες, άνωθεν και εκ παλαιάς παραδόσεως αυτήν επιτελούντες, αυτοί νυν αυτής ημίν την γνώσιν διεπέμψαντο.»
- [36] Αυτόθι 3, PG 49, 354
- [37] ΙΩ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗΣ, «Τα ιουδαϊκά και ελληνορωμαϊκά ημερολόγια και οι χριστιανικές εορτές», Χριστιανική Λατρεία και Ειδωλολατρία (Πρακτικά ΣΤ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων), Σειρά Ποιμαντική Βιβλιοθήκη 11, Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος-Ειδική Συνοδική Επιτροπή Λειτουργικής Αναγεννήσεως, Αθήνα 2005, σελ. 278ε.
- [38] ΓΕΡΜΑΝΟΣ (υμνογράφου), Δοξαστικόν των Αίνων των Χριστουγέννων (ήχος πλ.β): «Ότε καιρός, της επί γης παρουσίας Σου, πρώτη απογραφή τη οικουμένη εγένετο· τότε έμελλες των ανθρώπων απογράφεσθαι τα ονόματα, των πιστευόντων τω τόκω σου. Δια τούτο το τοιούτον δόγμα υπό Καίσαρος εξεφωνήθη· της γαρ αιωνίου σου βασιλείας, το άναρχον εκαινουργήθη [...]».
- [39] ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ, Συναξαριστής των δώδεκα μηνών του Ενιαυτού, τομ. 4 (Μάρτιος-Απρίλιος), εκδ. Ορθόδοξος

Πηγή: impantokratoros.gr